

Nr 54.

Av herr **Jonsson** i Skedsbygd **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till avsättning till lotterimedelsfonden.

I innevarande års riksstat är inkomsten av lotterimedel beräknad till 32 000 000 kronor. Jämlikt de av 1938 års riksdag godkända grunderna för medlens fördelning skulle av detta belopp hälften eller 16 000 000 kronor tillfalla lotterimedelsfonden, varifrån enligt Kungl. Maj:ts bestämmande skulle bestridas bidrag till vissa kulturella ändamål. På grund av det statsfinansiella läget har riksdagen för innevarande budgetår beslutat, att endast 4 500 000 kronor skulle tillfalla lotterimedelsfonden för angivna ändamål, och återstoden direkt tillföras statskassan.

Fördelningen av lotterifondens medel har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens erinringar. Sålunda skriver statsutskottet vid 1942 års riksdag, efter att ha påpekat att huvuddelen av dessa medel tilldelats institutioner i Stockholm, Göteborg och Malmö, bl. a. följande: »Av redovisningen av anslagsdispositionen att döma synas övriga städers och landsbygdens berättigade krav på stöd för kulturell verksamhet på grund av anslagets begränsning icke kunnat i tillräcklig grad tillgodoses. Det framstår emellertid såsom en angelägenhet av vikt, att detta i fortsättningen blir möjligt. Därest det icke kan ske inom ramen för det nu äskade anslaget, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t förelägger riksdagen förslag, ägnat att i möjligaste mån tillgodose det av utskottet uttalade önskemålet.» Riksdagen biträdde detta utskottets uttalande. Någon ändring i dispositionen av detta anslag i av utskottet antydd riktning har emellertid icke skett.

Vid fjolårets riksdag väcktes motioner i denna fråga, vari yrkades att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t vid lotterimedlens fördelning måtte taga hänsyn till i motionen framställda yrkanden, varigenom lotterimedel skulle tilldelas landsbygdens ungdomsorganisationer för befrämjande av genom dessa organisationer bedriven studie- och tävlingsverksamhet m. m. Det tillfälliga utskott, som hade att avgiva yttrande över motionen, delade motionärernas uppfattning att stöd för denna verksamhet borde lämnas, men förmenade att då riksdagen året förut hos Kungl. Maj:t hemställt om en för landsbygden gynnsammare fördelning av dessa medel, förelåge nu ej anledning att åter tillskriva Kungl. Maj:t i denna fråga.

Vid 1943 års riksdag begärde och erhöll Kungl. Maj:t ett belopp av lotterimedel som uppgick till 4 500 000 kronor. Av riksdagsberättelsen framgår emellertid att någon förändring av fördelningsgrunderna för dessa medels fördelning icke vidtagits. Huvudparten av dessa medel har fortfarande tilldelats städerna, i första hand då storstädernas teater- och konsertverksamhet. Operan har erhållit 1 309 100 kronor, Dramatiska teatern 418 700 kronor, Göteborgs lyriska teater 311 400 kronor, Göteborgs stadsteater 224 900 kronor, Malmö stadsteater 155 000 kronor, Hälsingborgs stadsteater 163 800 kronor, Riksteaterns publikorganisation 352 000 kronor. Sammanlagt har således teaterverksamheten enbart i storstäderna erhållit 2 934 900 kronor eller något över 65 procent av hela det utdelade beloppet.

Av övriga anslag må nämnas konsertföreningen i Stockholm, som erhållit 192 800 kronor, Gävleborgs orkesterförening 60 850 kronor, Göteborgs orkesterförening 85 000 kronor, Nordvästra Skånes orkesterförening 60 850 kronor, Norrköpings orkesterförening 60 850 kronor. Sammanlagt har konsert- och orkesterföreningarna erhållit 555 350 kronor, varjämte Folkparkernas centralorganisation erhållit ett belopp av 150 000 kronor.

Även den övervägande delen av övriga återstående medel kronor 765 550 ha gått till ändamål, varav landsbygden kan sägas ha intet eller mycket ringa intresse. Det framgår således av denna redogörelse att den långt övervägande delen av dessa medel tilldelats storstäderna för ändamål, som enbart eller så gott som enbart gynna dess innevånare.

Inkomsterna från lotterimedlen inflyta dock i ganska stor utsträckning även från landsbygden, och det vore enbart ur denna synpunkt berättigat att landsbygden återfinge en del av dessa medel för sina ekonomiska och kulturella behov. En mycket stor del av landsbygdens befolkning, kanske den övervägande delen, har säkerligen aldrig varit i tillfälle att bevista en teaterföreställning eller någon konsert. Men landsbygden har ett mycket stort behov av understöd för sin egen kulturella verksamhet, som nu får bedrivas utan stöd från det allmänna. Man kan i detta sammanhang peka på den bildnings-, studie- och tävlingsverksamhet, som bedrivs av våra ungdomsorganisationer. Utan stöd från det allmänna, ofta utan möteslokaler av allra enklaste beskaffenhet samlas numera denna ungdom till studieaftnar och klubbverksamhet. Odlings-, tävlings- och annan ungdomsverksamhet har bedrivits, ofta med stora ekonomiska och personliga uppoffringar av ungdomen, vilken i brist på andra möjligheter på detta sätt söker öka sina kunskaper och härför offerar en stor del av sin knappt tilltagna fritid. Flykten från landsbygden är ett av denna tids stora problem. Landsbygden får draga försorg om ungdomens uppfostran, men så fort denna ungdom blivit vuxen lämnar den samma landsbygd och flyttar till städerna och industrien. Varje åtgärd, som kan företagas, syftande till att behålla tillräckligt med folk på landsbygden, bör även företagas. Även

om de ekonomiska förhållandena såsom bättre utkomst vid övriga näringsgrenar här spela en avgörande roll och således statsmakternas åtgärder i första hand böra inriktas på att skapa bättre förhållanden i ekonomiskt avseende för landsbygdens befolkning, får man inte bortse från andra inverkanande faktorer. En sådan är att landsbygdens ungdom känner sig tillbakasatt i kulturellt hänseende. Denna ungdom har icke samma möjligheter att utöka sina kunskaper, att skaffa sig sunda nöjen och förströelser, som kunna stå städernas ungdom till buds.

Den självverksamhet, som denna ungdom nu bedriver i syfte att skaffa sig bättre kunskaper, förädlande nöjen och förströelser, bör enligt vårt förmenande på allt sätt understödjas. Vi tveka icke att uttala att denna verksamhet är bättre förtjänt av statens understöd än teater och liknande verksamhet i storstäderna. Statistiken visar att under det att städernas befolkning endast omfattar ca en tredjedel av landets befolkning, har denna befolkning ungefär två tredjedelar av den gemensamma nationalinkomsten. Härav kan man draga den slutsatsen att städernas befolkning har ojämförligt större möjligheter att själva bekosta sina nöjen och förströelser. Bristen på samlingslokaler för landsbygdens ungdom är mycket stor. Där sådana på ungdomens eget initiativ åstadkommits, har detta ofta medfört stora ekonomiska och personliga uppoffringar. För att kunna förränta det i dessa byggnader nedlagda kapitalet nödgas man ofta uthyra lokalerna för ändamål, vartill de icke varit avsedda, såsom till exempel mindervärdiga dans- och nöjeställningar. Här borde statsmakterna på ett ännu effektivare sätt träda stödjande emellan.

De senaste årens statsfinansiella läge har motiverat ändrade grunder för tilldelning av bidrag ur lotterimedelsfonden. Av ursprungligen för detta ändamål avsedda 16 000 000 kronor föreslår nu statsrådet och chefen för handelsdepartementet att endast 4 500 000 kronor skola användas för kulturella ändamål efter Kungl. Maj:ts bestämmande. Även om en inskränkning i medelsdispositionen under nuvarande förhållande måste ske, kan det icke vara förenligt med rättvisa att landsbygdens berättigade kulturintressen tillbakasätts för storstädernas teater- och annan förströelseverksamhet.

Vi förmena, att om en så kraftig beskärning av dessa medel ovillkorligen måste ske, bör densamma även gå ut över storstädernas intressen och icke endast över landsbygdens.

Kan en tillräcklig beskärning av de utgående anslagen till teater- och konsertverksamheten i storstäderna icke ske omedelbart och på en gång, måste tilldelning av medel till lotterimedelsfonden ske i ökad utsträckning, varigenom även landsbygdens mest berättigade behov fylls.

Procentuellt borde ur befolkningssynpunkt två tredjedelar av dessa medel komma landsbygdens kulturella intressen till godo.

Vi skola dock för dagen nöja oss med att föreslå att av det för dessa ändamål av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 4 500 000 kronor hälften eller 2 225 000 kronor ställes till förfogande för landsbygdens bildnings- och övriga kulturella ändamål.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen må besluta, att ur lotterimedelsfonden måtte utgå ett anslag av 2 225 000 kronor för nästkommande budgetår att tilldelas landsbygdens ungdomsorganisationer för åstadkommande och underhåll av samlingslokaler, till understöd åt landsbygdsungdomens frivilliga bildnings- och tävlingsverksamhet samt för annan därmed jämförlig verksamhet efter de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Stockholm den 17 januari 1944.

Arvid Jonsson
i Skedsbygd.

Ivar Johansson
i Mysinge.

Anders Pettersson
i Dahl.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Emil Gustafson.

Gillis Olsson.

K. A. Ryberg.

C. O. Carlsson,
Bakeröd.

Sven Andersson
i Vigelsbo.

Osc. Werner.

Sam B. Norup.

J. Onsjö.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

Per Persson,
Norrby.

Nestor Hammarlund.

Victor J. Mattsson.

Th. Gardell.

J. V. Pettersson
i Norregård.

K. E. Hansson,
Skediga.